

Mondjatok dicséretet Istennek.

— Őszi hálaünnepen. —

Zsolt. 68. r. 33. v. *„Énekeljete az Istennek, mondjate dicséretet az Urnak.»*

„Énekeljete az Istennek, mondjate dicséretet az Urnak! Királyi ajkakról, fényes győzelem után, talán örömmámorban hangzottak el egykor e szavak; őszi hálaünnepen, egyszerű hajlékban, világot feledő érzelmek és gondolatok közt ejtjük ki ma azokat ajkainkon. Egykor és most! Évezredeknek dühöngő vihara és napfényes ideje vonult el a kettő közt az emberiség felett; de bárha más viszonyok közt is, az egykor és most találkoznak; találkoznak egy érzelemben, egy gondolat és vágyódásban. Istent keres mindkettő s hálaérzelmével, dicsőítés gondolatával néz az egek felé. Nincs hát különbség az emberi természet között; a lélek akkor is lélek volt, mely örömben és bánatban kereste azt, kitől bocsáttatott; Isten akkor is forrása volt minden jónak és a sziv akkor is, nem találva meg e földi, e látható dolgokban kielégítését, rajongással nézett a látatlan felé. Gazdagabbak vagyunk talán ma, mint a régiek, tudományban és tapasztalatban, ismeretesebbek az egykor elrejtett dolgokban, bölcsőbbek a természet meghódításában, az elemek, embertársaink s valószínűleg az önmagunk feletti uralkodásban is; de vallásos érzelmek mélységében, istenes gondolatokban, a *ma* nem mulja felül amaz *egykori* időt, midőn elhangzottak alapigénk szavai a nagy király, Dávidnak ajkain.

„Énekeljete az Istennek; mondjate dicséretet az Urnak!” Minő mély érzelem, mily vallásos, istenes gondolatok rejlettek ez egyszerű kifejezésben! Összpontosítva volt ebben egy szenvedő, de bizó, egy örvendező, de alázatos, egy küzdelmes és sokszor megcsalott életnek minden tapasztalata, a multnak nagy bölcsességgel összeszedett tanulsága és a gondolat és érzelem világ összes kutatásainak teljes eredménye. Igen! mert e szavakkal azt fejezi ki a zsoltár író, hogy az uré a föld s annak teljessége; tőle származik minden, nélküle

mi sem történik, s őt illeti egyedül a hatalom, a dicsőség és teremtményeinek hálaéneke, dicsérete.

És ma sincsen ez máskép. Ha egy hullámozó, viharos tengeren, midőn a rémes éjszakát csak egy-egy vakító villám világítja meg; midőn a menydörgés moraját tulzugta a szélnek süvítő és a hullámnak csapkodó hangja, te egy hajónak nevezett kis járművön, mely a föltámadt elemek játékszerének látszott, megmenekülve, biztos révbe jutottál: magadnak, vagy embertársaidnak tulajdonítottad-e a megmentő erőt? Nem! Ha egy kies kertben tavasztól őszig egymást válták fel a hervadó és nyiló virágok s pihenés után újra kezdé mindenik munkáját és téged nemcsak gyönyörködtetett, hanem még áldásával — táplálékkal is ellátott: munkádban, önmagadban kerested-e az erőt? Nem. Gyönyörben és csüggedésben, csapásban, megpróbáltatásban, és felemelkedésben mindig ott láttad az Istent mindenütt, mindenben. Ővé volt a munka, az erő, a hatalom s ővé kell hát hogy legyen a dicséret is. Azért ez őszi hálaünnepen elgondolva egy évnek annyi küzdelmét, munkáját, segedelmét és eredményét, testi és lelki megpróbáltatásait s áldásait és elismerve amaz évezredek óta fennálló igazságot, hogy Istentől jő minden s csak őt illeti a hála és dicséret, mint Dávid buzdítja egykor Izrael fiait, jertek buzdítsuk mi is így egymást: *„énekeljete az Istennek, mondjate dicséretet az Urnak!”* Igen *mondjate dicséretet Istennek, ha éltetekben boldogultate avagy, ha reményeitekben megcsalatkoztate.*

* * *

Mondjate dicséretet Istennek, ha éltetekben boldogultate. A sokszor oly csalfa tündér s még csalfaságában is oly kedves, édes remény mindig ott él az ember mellett; a völgyből a magaslatra mutat, honnan szép kilátás nyilik; az ősz hervadásában tavasz virágaival kecsegtet, a tél ridegségében és rabságában a nyár hőségével és szabadságával; a bánatban öröme irányítja szemeinket és a könyök között enyhületre. Van hát mindig, mi ösztönöz, emel s el nem hagy soha, még amaz utolsó pillanatban sem, midőn végső lehetet bocsátunk e földi világba. És az édes remény biztatásánál keressük vágyaink, eszméink és gondolataink megvalósítását. Munkára kelünk hát s lázas küzdelemre; munkára az ele-

mek, az emberek és önmagunk szenvedélyei ellen: munkára a természeti, a testi javak megnyerhetéséért, a szellemi és lelki kincsek meghódításáért. Remény által csábitva, vezetve, keressük, keressük amaz állapotot, mely nyugalmat ad az életben s egyensúlyt teremt a szív és lélekben; szóval ifju és öreg, férfi és nő, tudós és tudatlan, mind amaz eszményért küzd, hogy *boldogulhasson*. E küzdelemben remény a vezetőnk és hit, bizalom az erősítőnk.

Aztán megy, foly a munka; örökös zaj körülöttünk, mert boldogulni akarunk. A tavasz nyílása, hajnal hasadása, az ősz boruja és hervadása, eső és hőség ott találja a földmivelőt a természet ölén; az éjjeli késő óra pislogó lámpája még mindig biztató fényt vet a tudós halovány, elbágyadt arczára; életet rövidítő, fülledt levegőben, feledve ezt, jár-kei avagy görnyed a gyáros és iparos; a bizó lélek sietve megy a templomba, tanuló az iskolába; a bankár szövi-fonja terveit, számbaveszi kincseit; az éhes a holnapi kenyér édes ízéről álmodik, s az üldözött védelemről, míg az elhagyatott hajlékot keres. Így megy a munka, a küzdelem tovább, tovább, vezetve az édes remény, biztatva, erősítve a hit által, míg csak le nem törik életünk fája, meg nem szakad annak tápláló fonala.

Boldogulhatás! Boldogulhatás! Mennyi komoly gondot adsz te homlokunkra, mint felszántod barázdákkal az egykor sima arczot, mint rablod el fokenként a szemnek tüzes, tiszta fényét s mennyi virágot pusztítasz el a szív kertjében, melyeknek egykor még csak emléke is életünkre fényt lövel!? S mégis valahogy van, ha egyszer megnyerhettük a boldogulhatást: feledjük akkor a sok veszteséget, melyen az felépülhetett; feledjük a sok gondot, a redős arczot, a szív eltaposott virágait s az életnek izzadással eltöltött napjait, és szomorkodás helyett örvendünk, hogy annál lehetünk, amit egykor célunknak ismertünk s reménynyel kerestünk.

Különös az ember, s kikutathatatlanul önző az emberi természet. Ha elérte célját, megvalósíthatta reménységét, ha a boldogulhatás tetőpontjára ért: feled akkor mindent, csupán önmagának, erejének, munkájának, önkéntartásának tulajdonítja az eredményt; pedig még létünk sem a miénk, mindenünknek adója, oka van, egy végetlen, egy tiszta, tökéletes lény — az Isten! Ő adott reményt,

erőt és segedelmet, ő teremtett időt és alkalmakat számunkra, ő biztatott, mikor csüggedtünk; örködött, mikor mi pihentünk, vagy a nagy kockázatoknak elébe mentünk; ő erősített meg, mikor szeretünk; ő emelt fel, mikor csaknem kétségbeesve föprengtünk és vezetett győzelemről győzelemre. Emlékezzetek hát erről bármi sorsban vagytok; emlékezzetek meg, hogy „*ha az Ur nem építi a várost, hiába építik azt az építők;*” s most, mikor újra egy évnek testi-lelki áldásai csaknem mind kezeitekben vannak, ismerjétek el, hogy mindenek az Istentől származnak; s ha boldogulhattatok, most mint érdemetlenek, megalázva önmagatokat, elnyomva emberi elbizakodástokat, boruljatok le Isten elé és hirdetve, hogy az Uré a föld és annak teljessége, jöjjetek . . . *„énekeljétek az Istennek s mondjátok dicséretet az Urnak!”*

* * *

De mondjátok dicséretet Istennek, még akkor is, ha reményeitekben megcsalatkoztatok. Vágyaink, eszméink és reményeink egyformán visznek tovább mindnyájunkat s kinek mindazok beteljesülnek, méltán mondhat az dicséretet Istennek. De bármennyire is visszatetsző sokaknak: ki kell mondanunk, hogy dicséret illeti Istent még akkor is, mikor reményeinkben megcsalatkoztatunk. Fájó szív a csalódott, de a fájó szív sokszor, s talán a legtöbbször jobb, tisztább, igazabb és világossággal teltebb, mint az, mely örömben uszik, gondtalanul él és háborítatlanul tervez a jövőre.

Vágyatok, reményetek volt, hogy szorgalmas, becsületes munka után kezetekbe adja Isten a természetnek azt az áldását, mely enyhet biztosít a tél napjaira; de megcsalódtatok, szárazság vagy más elemi csapás messze vetett attól, a mit reméltetek és szegényebbnek érzitek most magatokat, mint mikor munkára készültetek. Biztatok az emberekben, kiktől segítséget vártatok az élet nehéz küzdelmében; együtt akartátok felsegélni az ügyefogyottakat és szerencsétlent, végezni a szeretet, szabadság és világosság munkáját; de mikor eljött a cselekvés órája, magatokra maradtatok, terveiteknek, legjobb szándékotoknak összeomlásával. Éjjel-nappal dolgoztatok talán betegen is a tieitekért s még romlott sorsotok; éjjeli virasztásaitokban ezer meg ezer gonddal akartátok könnyeiteket felszáritani, a bántalmakat elűzni, a szenvedéseket megszűn-

tetni; de a helyett, hogy ezt elértétek volna, a képzelet ereje által teremtett képek és sötét rémalakok még több zaklatottságot, több könyvet hoztak reátok. Mit tegyetek, mit cselekedjetek ily állapotban, ily helyzetekben? Ezt kérditek. *Adjatok dicséretet Istennek!* Azt felelem. Igen! mert bár megcsalt reményetek, nem tett be várakozástok: ti mégis nyertetek és pedig nyertetek nagyobb kincset annál, mint a mire vágyakoztatok.

Hiszen megtanulni, tudni, hogy a nyert áldásokat megtakarítsuk; a bőség napjaiban megemlékezzünk a szükség idejéről s hogy mivel minden bizonytalan, ezért alázatosan, de bizva járjunk Isten előtt: becsesebb életbölcsesség ez sok természeti áldásnál, melynek ismerete nélkül annyi milliomos lett már földönfutó koldus. Megismerni az embereket és tudni, hogy csak Istenünkben s önmagunkban bizhatunk teljesen, nem pedig embertársainkban, nagy bölcsesség ez, már csak a barátugás elkerülhetésére is. A képzeletet tulcsapongni ne engedni, munkával talán csupa telhetetlenségből magunkat el ne csigázni: mind oly tanulságok, melyeket csak megcsalatkozások hozhatnak számunkra. A megpróbáltatások, szenvedések és csalódások mind tanitanak; tanitanak bölcsességre és erősítenek a jelen és jövőre. Azért tehát nektek is, kik megcsalatkoztatok, van okotok, hogy *„énekeljetek az Istennek s mondjatok dicséretet az Urnak.”*

Igen! *adjatok dicséretet az Urnak* ti, kik boldogultatok és ti is, kik megcsalatkoztatok, mert ővé a föld s annak teljessége. Tőle jó minden jó adomány és tökéletes ajándék, ő még a roszból is jót hoz ki számunkra. Isten jó s nekünk is javunkat akarja, javunkat munkálja. Mi pedig? . . . Mi legyünk mindig hálásak iránta. Ámen.